

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS DOM

Mål nr
7023-23

meddelad i Stockholm den 7 mars 2025

KLAGANDE

AA

Ombud: Alice Ribbenvik
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART

Helsingborgs kommun
251 89 Helsingborg

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs dom den 27 oktober 2023 i mål nr 3486-23

SAKEN

Stöd och service till vissa funktionshindrade

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen upphäver kammarrättens avgörande och fastställer förvaltningsrättens avgörande.

BAKGRUND

1. Personer som omfattas av bestämmelserna om stöd och service till vissa funktionshindrade har rätt till olika insatser i form av särskilt stöd och särskild service, under förutsättning att de behöver sådan hjälp i sin livsföring och att behoven inte tillgodoses på annat sätt. Två av dessa insatser är personlig assistans och korttidsvistelse utanför det egna hemmet.
2. Om det uppstår ett behov av tillfälligt utökad personlig assistans ska kommunen svara för biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans.
3. AA var av Helsingborgs kommun beviljad personlig assistans med i genomsnitt 413,5 timmar per månad. Kommunen hade också beviljat henne insatsen korttidsvistelse. I tidsberäkningen för assistansen hade kommunen gjort avdrag för de dagar som hon skulle vara på korttidsboende.
4. Under coronapandemin våren 2021 ansökte AA hos kommunen om tillfälligt utökad personlig assistans med 82 timmar avseende april och juni samma år. Som skäl för ansökan uppgavs att hon som en följd av Folkhälsomyndighetens rekommendationer inte kunde vistas på korttidsboendet eftersom hon tillhörde en riskgrupp för covid-19.
5. Kommunen avlog hennes ansökan. Kommunen bedömde att hon visserligen hade haft ett utökat behov av personlig assistans jämfört med grundbeslutet, men hon ansågs inte ha visat att hon varit förhindrad att vistas på korttidsboendet under den aktuella tiden. Hennes behov ansågs därför ha varit tillgodosett genom den tidigare beviljade insatsen korttidsvistelse.
6. AA överklagade till Förvaltningsrätten i Malmö. Förvaltningsrätten biföll överklagandet och förklarade att AA har rätt till tillfälligt utökad

personlig assistans med 82 timmar samt återförvisade målet till kommunen för prövning av om hon har rätt till ersättning för skäligen kostnader för sådan assistans. Förvaltningsrätten menade att hennes behov inte hade tillgodosetts på annat sätt under den tid hon varit beviljad men inte deltagit i korttidsvistelsen. Enligt domstolen saknade orsaken till frånvaron betydelse vid prövningen av rätten till tillfälligt utökad personlig assistans eftersom korttidsvistelse är en frivillig insats och det därför är upp till den enskilde att bestämma om och i vilken omfattning han eller hon ska delta.

7. Kommunen överklagade till Kammarrätten i Göteborg som upphävde förvaltningsrättens dom och fastställde kommunens beslut. Kammarrätten angav att utgångspunkten är att den enskilde genom en beviljad insats är tillförsäkrad goda levnadsvillkor. Vidare menade domstolen att det därför är rimligt att kräva att den enskilde kan visa att han eller hon har haft godtagbara skäl för att avstå från att utnyttja den beviljade insatsen för att personlig assistans ska beviljas. Eftersom AA inte hade kommit in med något underlag till stöd för att hon inte kunnat utnyttja korttidsvistelsen fann domstolen att det saknades stöd för att hon hade haft några medicinska eller andra godtagbara skäl för sin frånvaro.

YRKANDEN M.M.

8. AA yrkar att hon ska beviljas tillfälligt utökad personlig assistans i sökt omfattning och anför följande. Hon avgör själv om hon vill delta i korttidsvistelsen och av rättspraxis framgår att orsaken till frånvaro från en insats saknar betydelse vid bedömningen av rätt till tillfällig utökning av den personliga assistansen.
9. *Helsingborgs kommun* anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**Frågan i Högsta förvaltningsdomstolen**

10. Frågan är om en person som har rätt till personlig assistans och som även har beviljats insatsen korttidsvistelse kan anses ha fått sitt behov av hjälp tillgodosett genom korttidsvistelsen även för tid när personen inte har använt sig av den insatsen.

Rättslig reglering m.m.

11. I 7 § första stycket lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade föreskrivs att personer som omfattas av lagen har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 §, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt.
12. Av 9 § 2 framgår att en sådan insats är biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken. Enligt 9 § 6 är en annan insats korttidsvistelse utanför det egna hemmet.

Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

13. Kommunens skyldighet att tillhandahålla biträde av personlig assistent eller utge ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans gäller även när det uppstår ett tillfälligt utökat behov av assistans (prop. 1992/93:159 s. 70, jfr även RÅ 2009 ref. 61).
14. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar att för att personlig assistans ska vägras på grund av att behovet tillgodoses på annat sätt, ska behovet också

faktiskt tillgodoses på annat sätt (prop. 1992/93:159 s. 172 och HFD 2015 ref. 35).

15. AA menar att rättsfallet HFD 2021 ref. 61 ger stöd för synsättet att orsaken till att hon uteblev från korttidsvistelsen saknar betydelse vid prövningen av om hon har rätt till tillfälligt utökad personlig assistans. Det rättsfallet gällde betydelsen av föräldraansvaret för rätten till tillfälligt utökad personlig assistans när ett barn var hemma från skolan. I rättsfallet ansågs det uppkomna hjälpbehovet inte falla inom ramen för normalt förekommande föräldraansvar eftersom barnet hade ett behov av personlig assistans när barnet inte var närvarande i skolan, och det behovet uppstod oavsett orsaken till frånvaron. Orsaken till frånvaron saknade därför i det sammanhanget betydelse vid prövningen av rätten till tillfälligt utökad personlig assistans.
16. Frågan i det här målet är emellertid en annan. Det som ska bedömas nu är vad som gäller om en person som får sitt hjälpbehov tillgodosett genom två olika insatser i form av dels personlig assistans, dels korttidsvistelse väljer att inte utnyttja den sistnämnda. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening är personens hjälpbehov som utgångspunkt då ändå tillgodosett under den tid som insatsen är tillgänglig. Det förhållandet att det är frivilligt att ansöka om korttidsvistelse och även att delta i insatsen, kan nämligen inte innebära att det står en insatsberättigad fritt att byta ut korttidsvistelsen mot en insats i form av personlig assistans.
17. Om den insatsberättigade har godtagbara skäl att under en viss tid avstå från att vistas på korttidsboendet kan den insatsen dock inte anses vara tillgänglig för honom eller henne under den tiden. Behovet är då inte tillgodosett genom insatsen.
18. Med hänsyn till de förhållanden som rådde under coronapandemin och det som framgår av utredningen när det gäller AAs funktionshinder får hon

anses ha haft godtagbara skäl att avstå från att vistas på korttidsboendet under den aktuella perioden. Den insatsen kan därmed inte anses ha varit tillgänglig för henne.

19. Av det sagda följer att AA hade behov av tillfälligt utökad personlig assistans under den tid som omfattas av ansökan. Kammarrättens avgörande ska därför upphävas och förvaltningsrättens avgörande fastställas.

I avgörandet har deltagit justitieråden Helena Jäderblom, Kristina Ståhl, Per Classon, Mats Anderson och Magnus Medin.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Sanna Eriksson.